

William A. Adam

Bill Adam (88) is een zeer gerespecteerd trompetdocent en heeft veel leerlingen gehad die erg succesvol zijn geworden: Charley Davis, Jerry Hey, Gary Grant, Chris Botti en Randy Brecker zijn maar een paar voorbeelden. Hij onderscheidt zich van andere lesmethoden omdat hij meer op het mentale vlak bezig is i.p.v. fysiek bezig zijn met de embouchure. Zijn leerlingen ontwikkelen zich door te werken aan een zo mooi mogelijk geluid en klankvoorstelling. De embouchure, ademhaling, tong, etc. zijn een gevolg van dit hoofddoel. Hij weet precies hoe hij bepaalde embouchure- of keelproblemen bij moet sturen, maar spreekt de leerling daar nooit rechtstreeks op aan, de leerling is vooral bezig met zijn klankvoorstelling. Dit wordt ondermeer ontwikkeld door de leraar, of een ander goed voorbeeld, te imiteren. De term “goal orientation” komt ook steeds terug. Hij bedoelt daarmee dat je moet focussen op het hoofddoel. De gevolgen (“results”) zoals embouchure, tong en ademhaling passen zich dan aan als je jezelf focust op het geluid (“the cause”). In de volgende uiteenzetting ga ik verder in op zijn opvattingen.

Je blaast geen noot uit de trompet

De trompet is een statisch instrument, het is een vast gegeven. Je moet dus niet proberen de trompet in fase te laten komen met jou, maar jij moet in fase komen met het instrument. Jij past je dus aan het instrument aan i.p.v. het instrument aan jou. Het instrument is wel een verlengstuk van jouw muzikale voorstellingsvermogen.

Je hebt geen luchtstroom nodig om geluid uit de trompet te krijgen. Door op het mondstuk te slaan met je handpalm hoor je de grondtoon (een Bb bij een Bb-trompet) van het instrument. De moleculen in het mondstuk en de moleculen in de beker botsen tegen elkaar en er ontstaat daardoor een staande golf (“standing wave”). Deze staande golf blijft altijd in de trompet. Bill Adam vergelijkt met het met een touw die je aan 2 punten vastbindt en op en neer laat gaan. Je ziet een golfbeweging maar deze 2 punten blijven altijd op dezelfde plek. Bij de trompet zijn die 2 punten dus het mondstuk en de beker. Tussen die 2 punten ontstaat een staande golf. Als de geluidsgolf de beker bereikt slaat hij terug en laat zo de lippen meetrillen in fase met de staande golf. Je blaast dan ook geen noot uit een trompet. De moleculen van de luchtkolom in het instrument botsen tegen elkaar en geven zo het geluid door. Vergelijk het met een speeltje waarbij 5 kogels aan een touwtje hangen en de 1^e kogel tegen de 2^e kogel aanslaat. De 2^e kogel geeft de energie door aan de 3^e, de 3^e aan de 4^e, en uiteindelijk zie je de 5^e kogel bewegen. Geluid beweegt zich op dezelfde manier voort, de moleculen geven deze energie (vibratie) aan elkaar door. Er is geen luchtstroom voor nodig om het geluid voort te bewegen, wel een luchtkolom in het instrument. De luchtstroom laat de lippen vibreren waardoor het proces op gang komt. De vibrerende luchtkolom in het instrument geeft deze het geluid vervolgens door aan de omgeving.

“Buzzen”

Bill Adam is geen voorstander van buzzen omdat de lippen niet buzzen als je trompet speelt, ze vibreren natuurlijk wel, maar maken geen geluid. Een toonladder die je buzzt (met of zonder mondstuk) lukt ineens niet meer als je het mondstuk in een mondpijp doet. De mondpijp laat je bepaalde noten niet (of moeilijk) spelen omdat het je dwingt zijn natuurtonen te spelen. Je moet dus in fase zijn met de mondpijp, niet andersom. Als je een constante luchtstroom van warme lucht blaast op een mondstuk die in een mondpijp zit, krijg je vanzelf een toon zonder te

buzzen (meestal een Eb op een Bb-trompet). De lippen vibreren dan in overeenstemming met de moleculaire acties in de mondpijp. Er ontstaat een staande golf in de mondpijp.

Omdat “goal orientation” inhoudt dat je niet bezig bent met losse onderdelen van het trompetspel, laat hij de leerling ook praktisch nooit buzen. Hij gebruikt het hoogstens om de embouchure wat meer naar voren gericht te krijgen, maar dan nog maar een paar noten. Hij lost bepaalde problemen liever met de trompet op door te werken aan het geluid (“goal orientation”). Als je buzzt gebruik je de mondspieren ook anders, de lipspieren worden meer aangespannen dan nodig is voor het trompetspelen.

De leerling begint wel elke les, of studiesessie, een paar lange tonen te blazen met het mondstuk op de mondpijp. Dit doe je totdat de luchtstroom goed op gang is en je een strakke volle toon hebt met een constante luchtstroom. Dit hoeft maar een paar minuten te duren. Hij hoort hierdoor ook of er bepaalde problemen zijn qua embouchure, keel, ademhaling, etc. en probeert dat te corrigeren door te werken aan het geluid.

Mentale voorstelling

Je kunt alleen maar een mooi geluid hebben of een melodie goed spelen als je er een voorstelling van kan maken hoe het moet gaan klinken. Een foute noot of kicks heeft vooral te maken met dat je de noot niet goed in je hoofd hoorde voordat je hem ging spelen. Zonder die mentale voorstelling kun je dan ook geen goed geluid verkrijgen en muzikaal spelen. 90% van het geluid is dan ook mentaal, 9% is de luchtstroom en 1% is de rest zoals embouchure, vingerzetting, tong, etc. We zijn er soms wel van bewust dat we een ventiel in moeten drukken, maar je drukt alleen maar een ventiel in omdat je het geluid hoorde. Het lichaam reageert op dat geluid en doet wat het moet doen om dat geluid voort te brengen. De embouchure en de luchtstroom passen zich automatisch aan. Als je het proces omdraait, door bezig te zijn met de embouchure, of vingerzetting, dan draai je oorzaak en gevolg om. Het leidt je af van het hoofddoel.

Bill Adam geeft een paar voorbeelden van hoe het lichaam zich automatisch aanpast aan het geluid. Je verkrijgt een *flutterzunge* door te denken aan het geluid met een rollende “rrrr”. Je denkt er niet aan hoe je de tong snel op en neer moet laten bewegen om dat geluid te krijgen. Dat lukt je niet. Je denkt aan “rrrr” en de *flutterzunge* komt vanzelf. Als je een stuk wilt spelen met tongslag moet je jezelf ook niet fixeren op de manier hoe je de tong moet bewegen en op welke plek, daardoor zwelt de tongspier alleen maar op en sluit hij de keel af. Je leert tongslag door bijvoorbeeld “ta-ka-ta-ka” te zeggen. Als je het kunt zeggen kun je het ook spelen. Denk eraan hoe de frase moet klinken, zing het eventueel. Ga het daarna op dezelfde manier spelen, met hetzelfde gevoel. De tong blijft daardoor ontspannen en vrij van blokkades. Daarnaast moet je een frase met staccato noten spelen alsof je 1 lange noot speelt. Dus met een constante luchtstroom die alleen maar onderbroken wordt door de tong.

Imitatie

Een beginnende leerling moet dan ook eerst leren hoe een mooi geluid klinkt. Dat stimuleer je door als leraar altijd voor te spelen waarna de leerling het kan imiteren. Een leerling moet, als hij bijvoorbeeld een g2 ziet staan, niet denken aan de vingerzetting of embouchure, maar hoe die noot klinkt. De vingerzetting en embouchure volgt dan vanzelf (gevolg). Hoe meer je hierop oefent hoe sneller het lichaam zich zal aanpassen. Net zoals bij elke methode is hier natuurlijk ook veel studie voor nodig. Door te luisteren naar de leraar en veel goede trompettisten (en andere musici) ontwikkel je een goed muzikaal voorstellingsvermogen en een bewustzijn van wat een mooi geluid is. Hierdoor wordt de leerling ook gemotiveerd om zelf genoeg te studeren. Omdat iedereen uniek is krijg je jouw eigen geluid, maar dat geluid moet wel vol zijn, dus met een fundament en genoeg boventonen erin.

Energie

Je lichaam moet gereed zijn om de noot te spelen. Het is hetzelfde gevoel als je lichaam klaar staat om in het water te springen of een golfbal te slaan. Dat betekent dat de spieren niet verkrampt zijn maar wel aangespannen en actief. De energie komt dan vanuit het Hara-punt. Dat punt zit 2-3 cm onder de navel (de onderste buikspieren). Vanuit dat punt geef je energie aan het geluid d.m.v. een energieke constante luchtstroom (ademsteun). Een veel voorkomend probleem is dan ook dat men met te weinig energie speelt (“air is your energizing point”). De luchtstroom is niet constant waardoor het trompet spelen bemoeilijkt wordt. Vandaar dat hij zijn leerlingen elke les

of studiesessie laat beginnen met het spelen van lange tonen op een mondstuk in de mondpijp. Je probeert hiermee te bereiken dat je met zo min mogelijk spanning en spierkracht de luchtstroom door de mondpijp blaast. Als de luchtstroom vrij beweegt en constant is waardoor een vol geluid ontstaat dan gaat hij verder met de les. Er is een zogenaamde Bill Adam “routine” waarvan dit het 1^e onderdeel is. De rest van de routine is er op gebaseerd om elke noot hetzelfde te laten klinken, er mag geen verschil in klank zijn tussen de onderliggende noten. Elke oefening moet ongeforceerd en zonder verkrampde spieren gespeeld worden. De luchtstroom moet vrij zijn en vol energie. Speel de hogere noten niet door meer te forceren maar door aan een zo mooi mogelijk geluid te denken. Ga niet hoger spelen dan je kunt spelen met dat mooie geluid. De routine bevat dan ook muzikale oefeningen, geen techniek oefeningen. De oefeningen komen uit de boeken van Max Schlossberg en Herbert Clarke.

De versnelling van de lucht moet de vibratie van de lippen sturen. Denk aan het versnellen van de lucht totdat de volgende toonhoogte tevoorschijn komt en er vanzelf in klikt. Alle noten moeten voelen alsof ze op dezelfde toonhoogte zijn.

“Flat out”

De tong blijft altijd ontspannen onder in de mond liggen. Als de tong omhoog gaat zoals bij “ta-ie” dan wordt de mondholte verkleind waardoor het geluid ook kleiner wordt. Het geluid moet zoveel mogelijk hetzelfde blijven (‘flat out’). De tong zal wel wat bewegen in de mond als een gevolg, maar je stuurt nooit bewust de tong aan. Zo gauw je de tong bewust aanstuurt ben je ook niet meer gefocust op het geluid of de muziek, je draait dan weer oorzaak en gevolg om.

De mondhoeken zijn wel enigszins aangespannen bij het trompetspelen, maar ze zijn nooit geblokkeerd, ze blijven dus relatief ontspannen. De lippen, en dus ook het midden van de lippen, zijn altijd relaxed omdat ze in fase vibreren met wat er in het instrument gebeurt. De embouchure moet dan ook zoveel mogelijk hetzelfde blijven, er moeten geen onnodige bewegingen zichtbaar zijn.

Tenslotte : Je kunt als trompettist nooit beter worden als je het gehoor niet ontwikkeld. Als je geen muzikaal voorstellingsvermogen hebt zul je nooit een goede trompettist kunnen worden. Je moet je dan ook niet ontwikkelen tot een trompettist, maar als muzikant. De trompet is maar een verlenging van jouw muzikaal voorstellingsvermogen.